

KRIVIČNO DJELO NASILJA U PORODICI U PRAKSI OPĆINSKIH SUDOVA TUZLANSKOG KANTONA

Mr. Muhamed Tulumović

predsjednik Općinskog suda u Tuzli i

doktorant Pravnog fakulteta Univerziteta u Tuzli

Nasilje predstavlja izuzetno kompleksan i specifičan oblik kriminaliteta i ozbiljan problem u mnogim savremenim društvima. Iako porodica predstavlja sferu sigurnosti, ljubavi i podrške, to je vršenje nasilja u kontradiktornosti sa njenom ključnom funkcijom. U radu je dato pojmovno određenje nasilja, sa naglaskom na normativno reguliranje u domaćem krivičnom zakonodavstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine, uz analizu sudskog sankcioniranja počinitelja nasilja u porodici u praksi općinskih sudova Tuzlanskog kantona. Istraživanje je pokazalo da sudovi u znatno većem broju slučajeva izriču uvjetne osude učiniocima nasilja, nego kazne zatvora, da su utvrđene kazne zatvora kod uvjetne osude izriču u najkraćem trajanju, dok se vrijeme provjeravanja određuje u najnižem periodu. Sve to pokazuje da postojeća sudska politika sankcioniranja kod ove vrste krivičnih djela nije adekvatna i istom se ne postiže ni specijalna, ni generalna prevencija. Analiza je pokazala da od svih vrsta nasilja najzastupljenije je nasilje nad ženama, dok je od oblika nasilja najzastupljenije fizičko nasilje. U cilju napređenja krivičnog sankcioniranja u predmetima nasilja u porodici i adekvatnije zaštite žrtava nasilja, neophodno je posvetiti veću pažnju svrsi kažnjavanja i ispunjavanju uslova specijalne i generalne prevencije.

Ključne riječi: *nasilje u porodici, normativno reguliranje nasilja, vrste i oblici nasilja, sudska praksa.*

UVOD

Nasilje u porodici je univerzalni svjetski fenomen koji je prisutan u svim društvenim sistemima. Dosadašnjim istraživanjima utvrđeno je da nasilje u porodici predstavlja model ponašanja, a ne izolovani incident, da je porast nasilja u društvu direktno povezan sa porastom nasilja u porodici, da su najčešće žrtve nasilja u porodici žene,¹ djeca i stare i nemoćne osobe, da osoba može biti izložena nasilju u porodici od najranijeg djetinjstva do duboke starosti, da su posljedice izloženosti nasilju brojne i da bitno utiču na mentalno zdravlje onih koji su mu neposredno izloženi, ali i onih koji ga posmatraju i da „količina“ nasilja doživljena u djetinjstvu doprinosi razvoju i pribjegavanju nasilju u međuljudskim odnosima u odraslom dobu života.²

Sve do kraja šezdesetih godina 20. vijeka dominiralo je shvatanje da je nasilje među članovima porodice privatna stvar i da konflikt unutar porodice treba da riješe sami članovi porodice, bez intervencije države i institucija sistema koje se bave sprečavanjem i suzbijanjem kriminalnih i drugih štetnih pojava u društvu, osim ukoliko se ne radi o nanošenju težih povreda ili o lišenju života.³ Do preokreta u odnosu društva prema nasilju u porodici došlo je krajem prošlog vijeka zalaganjem aktivi-

- 1 Od svih vrsta nasilja u porodici na prvom mjestu po zastupljenosti je nasilje nad ženama, koje se najčešće dešava iza zatvorenih vrata od strane poznatih učinilaca. Održavanje patrijarhata i načina socijalizacije muških rodnih uloga, daje legitimnost dominaciji muškaraca nad drugima i nad ženama, a nasilje se koristi kao metod za uspostavljanje te dominacije. Nasilje za žrtvu predstavlja svojevrsan traumatski odgađaj, koji je čini primarno viktimiziranom i može proizvesti niz negativnih posljedica od fizičkih povreda i oštećenja zdravlja, do materijalnih gubitaka, duševnih patnji i narušavanja psihičke ravnoteže. I zato kada se govori o nasilju u porodici, najčešće se radi o nasilju koje trpe žene. Vidi više u: Spasojević, A., „Posljedice nasilja nad ženama i sekundarna viktimizacija“ „Zbornik radova „Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvena reakcija“, Tom 2., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zajdel“ Beograd, 2014, 444-448.
- 2 Ilić I., „Praksa Evropskog suda za ljudska prava u slučajevima nasilja u porodici“, Zbornik radova Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvena reakcija, Tom 2., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zajdel“ Beograd, 2014, 383-384.
- 3 Bošković, D., „Etiološka obilježja nasilja u porodici“, Bezbjednost, Građani, Policija, Banja Luka, 1/2009, 200.

stica za feministička prava, tako da nasilje izlazi iz kruga porodice i postaje sve više posebna oblast interesovanja državnih organa i subjekata koji se bave ovom problematikom, tako da danas brojni pravni sistemi sankcionišu nasilje u porodici.⁴ Preovladao je stav da u situacijama nasilja u porodici kada jedan član porodice nastupa sa pozicije sile i moći, žrtvu može zaštititi samo veća i snažnija sila koja će obuzdati nasilnika, a ta sila je država koja ima represivni aparat koji koristi kroz adekvatno krivičnopravno sankcioniranje nasilnika.⁵

Krivično djelo nasilje u porodici inkriminirano je 2003 godine Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine (*u daljem tekstu: KZ FBiH*)⁶, čije donošenje je rezultat sveukupne reforme krivičnog zakonodavstva i njegovog usklađivanja sa međunarodnim i evropskim standardima.

Krivičnopravni odgovor na sankcioniranje ponašanja nasilja u porodici do sada nije bio adekvatan na što upućuju dosadašnja naučna istraživanja iz ove oblasti. Sankcije koje se izriču izvršiocima krivičnog djela nasilja u porodici ukazuju na postojanje tendencije blagog kažnjavanja. Postoje saznanja da je slična situacija i u Bosni i Hercegovini.⁷

4 Milivojević, S., „Odgovor savremenih pravnih sistema na nasilje u porodici- uporednopravna analiza rešenja nekih evropskih zemalja i države Njujork, SAD“, Temida, Beograd, 2/03, 73.

5 Vidi više u: Vlašković, V., „O dve karakteristike usluge iz domena pravne zaštite od porodičnog nasilja u engleskom i austrijskom pravu“, sadržano u: Zbornik M., Mićović., XXI vek- vek usluga i uslužnog prava, Kragujevac, 2013, 184.

6 Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH“, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11, 59/14, 76/14. i 46/16).

7 U analizi koja je zasnovana na rezultatima aktivnosti u sklopu Programa Misije OSCE za praćenje i analizu krivičnih postupaka u predmetima nasilja u porodici koja je provedena u period od 2004 do 2010 godine na općinskim, osnovnim, okružnim i kantonalnim sudovima u cijeloj Bosni i Hercegovini, analizirano je 289 predmeta nasilja u porodici. Na osnovu te analize jedno od ključnih identifikovanih pitanja koje izaziva zabrinutost u vezi sa izricanjem krivičnopravnih sankcija u predmetima nasilja u porodici, je izricanje krivičnih sankcija odnosno kazni, na donjoj ganici ili ispod granice posebnog minimuma kazne, te izraženo preveliko oslanjanje na institute uvjetne osude, kao i često korištenje formi skraćenog postupka. Vidi opširnije u: OSCE, Misija u Bosni i Hercegovini, „Krivična odgovornost i sankcioniranje počinilaca nasilja u porodici, Analiza i preporuke o krivičnopravnim sankcijama u predmetima nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini“ 2011, 41-42, [https://www.osce.org/bs/bih/106971?download=true&pristupljeno 18.09.2018 godine](https://www.osce.org/bs/bih/106971?download=true&pristupljeno%2018.09.2018%20godine)

Provedenim empirijskim istraživanjem se nastojalo utvrditi kakva je praksa sudova u pogledu sankcioniranja počinitelja krivičnog djela nasilja u porodici i da li se u općinskim sudovima Tuzlanskog kantona u predmetima nasilja u porodici izriču blage krivične sankcije, te koji oblici i vrste nasilja su najzastupljeniji u navedenoj vrsti sudskih predmeta, da li se u procesuiranim krivičnim predmetima nasilja u porodici izriču počiniteljima krivičnog djela sankcije srazmjerne prirodi i težini krivičnog djela, koje su najzastupljenije krivičnopravne sankcije, kao i visina izrečenih kazni u okviru odgovarajuće vrste krivične sankcije, koje vrste i oblici nasilja su najzastupljeniji u pravosudnoj praksi, u kom obimu se postupak okončava izdavanjem kaznenog naloga i zaključenjem sporazuma o priznanju krivnje, šta su najčešći uzroci nasilja, kakva je obrazovna i polna struktura izvršilaca. U cilju realizacije navedenog istraživanja prikupljeni su neophodni podaci od svih općinskih sudova u Tuzlanskom kantonu.

1. POJMOVNO ODREĐENJE NASILJA U PORODICI

Postoje brojne definicije nasilja u porodici, pri čemu treba obratiti posebnu pažnju na njegove dvije determinante koje ga određuju a to su: šta se smatra pod nasiljem, a šta se smatra pod porodicom. Tako neki teoretičari pod nasiljem u porodici podrazumijevaju samo njegovu fizičku komponentu, drugi uključuju prijetnje i zastrašivanja, dok treći ubrajaju i akte psihičke i emotivne agresije.⁸ Neki teoretičari u definiciji nasilja objedinjuju više komponenti, tako da nasilje u porodici predstavlja svaki vid fizičkog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog zlostavljanja, koje vrši jedan član porodice prema drugom članu porodice, bez obzira na to da li pravni propisi inkriminiraju takvo ponašanje i da li je izvršilac nasilja prijavljen organima gonjenja. Ovo nasilje spada u red najtežih oblika nasilja, jer se njegovim ispoljavanjem krše osnovna ljudska prava i slobode članova porodice, kao što su pravo na život, pravo na slobodu, bezbjednost, pravo na fizički, psihički i seksualni integritet.⁹

8 Brewster, M., „Domestic Violence Theories, Research and Practice Implications“, sadržano u Zborniku: Roberts, A., Handbook of Domestic Violence Interventions Strategies: Policies, Programs and Legal Remedies, 2002, 24., Oxford.

9 Petrušić, N., Kostadinović-Vilić, S., „Porodičnopravna zaštita od nasilja u porodici i pravosudnoj praksi u Srbiji“, Beograd 2010, Ženski istraživački Centar“, 7-8.

Nasilje u porodici je univerzalna pojava koja prožima sva društva, sve kulture i sve regione svijeta.¹⁰ U fenomenološkom i etiološkom smislu nasilje u porodici predstavlja izuzetno kompleksno devijantno ponašanja zbog čega privlači pažnju stručnjaka iz oblasti sociologije, psihologije, kriminologije, prava i drugih naučnih disciplina. Iako još uvijek ne postoji univerzalna prihvaćena definicija nasilja u porodici, u savremenoj literaturi se navodi da predstavlja svaki vid fizičkog, psihičkog, seksualnog ili ekonomskog zlostavljanja koje vrši jedan član porodice prema drugom članu.¹¹ Nasilje u porodici se može odrediti kao oblik ponašanja koji se koristi za uspostavljanje ili pokušaj uspostavljanja moći i kontrole nad članom porodice, upotrebom sile, zlostavljanjem i manipulacijom. Na taj način nasilje postaje model ponašanja koji se prenosi s generacije na generaciju, predstavljajući manifestaciju moći i kontrole nad žrtvom,¹² rezultirajući narušavanjem odnosa i ugrožavanjem domena sigurnosti porodice.¹³ Bez obzira o kom konkretnom obliku nasilja se radi, smatra se da je njegov cilj preuzimanje potpune kontrole nasilnika nad licem nad kojim vrši nasilje.¹⁴

Nasilje u porodici je jedan od oblika rodno zasnovanog nasilja, odnosno nasilja koje je zasnovano na spolu i ono je globalni fenomen koji najčešće pogađa žene i djevojčice širom planete, u svim državama i kulturama bez obzira na društveno uređenje, religiju, vrijed-

10 Levinson, D., „*Family Violence in Cross-Cultural Perspective*”, Newbury Park, Calif Sage, 1989, 45.

11 Petrušić, N., Kostadinović-Vilić, S., op. cit., 8.

12 Nasilje u porodici se smatra manifestacijom kontrole i moći nad članovima porodice, koje ostavlja teške posljedice na bio-psihosocijalno stanje žrtve, posebno kada se radi o djetetu kao žrtvi nasilja. Nasilje može biti fizičko, psihičko, seksualno i ekonomsko. Istraživanja pokazuju da postoji značajan faktor rizika od od usvajanja nasilja kao modela ponašanja, jer djeca koja su bila žrtve nasilja u porodici vjerovatno će zlostavljati vlastite partnere i svoju djecu. Vidi više u: Ilić I., „*Praksa Evropskog suda za ljudska prava u slučajevima nasilja u porodici*“, Zbornik radova „Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvena reakcija“, Tom 2., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zajdel“ Beograd, 2014, 383-385.

13 Bošković, D., „*Etiološka obilježja nasilja u porodici*“, Bezbjednost, Građani, Policija, Banja Luka, 1/2009, 202.

14 Summers, R., et.al., „*Domestic Violence: A Global View*“, Connecticut – London, 2002, 170.

nosti i stavove. Rodno zasnovano nasilje ima višestruke posljedice po same žrtve i društvo u cjelini. Smatra se da su njegovi korijeni duboko utkani u patrijarhalnoj tradiciji i da se promjenom štetnih rodni stereotipa i ukidanjem rodne diskriminacije, tj. diskriminacije na osnovu spola, može uticati na smanjenje odnosno ukidanje rodno zasnovanog nasilja, kao ekstremnog oblika nasilja.¹⁵ Nasilje u porodici se javlja u nekoliko različitih vrsta i to kao partnersko nasilje, nasilje prema zajedničkim članovima domaćinstva i nasilje prema djeci, roditeljima i starijim osobama, nasilje prema invalidnim licima, te nasilje u istospolnim zajednicama. Ono se javlja u svim sferama života i imanentna je karakteristika interpersonalne komunikacije.¹⁶

Svaki od oblika nasilja ukazuje na povređivanje i ugrožavanje sigurnosti i odnosa povjerenja, manifestira se u elementima moći i kontrole nad žrtvom, a ispoljava se kroz kontinuiranu i dugotrajnu primjenu fizičke i psihičke sile. Nasilje pogađa veoma bliske članove porodice među kojima bi trebalo da postoji slaganje, privrženost, iskrenost i emotivnost.¹⁷ Titulari prava na krivičnopravnu zaštitu od nasilja u porodici su upravo članovi porodice.¹⁸ Nasilje u partnerskim vezama je instrumentalno ponašanje odnosno planirano ponašanje koje je počinjeno nakon razmatranja prednosti i posljedica toga ponašanja. Obrazac nasilnog ponašanja počinitelja usmjeren je na postizanje kontrole nad žrtvom odnosno ograničavanje slobode

15 Milić, A., Krunic, S., Milinović, J., (2010), *Sprečavanje i suzbijanje nasilja u porodici u Republici Srpskoj*, Priručnik za postupanje subjekata zaštite“, drugo dopunjeno izdanje, Gender centar- Centar za jednakost i ravnopravnost polova Vlade Republike Srpske, Banja Luka, 19.

16 Ilić I., „Praksa Evropskog suda za ljudska prava u slučajevima nasilja u porodici“, Zbornik radova „Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvena reakcija“, Tom 2., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zaidel“ Beograd, 2014, 381.

17 Petrušić, N., Kostadinović-Vilić, S., op. cit. 9.

18 Prilikom određivanja titulara prava na krivičnopravnu zaštitu od nasilja u porodici zakonodavac nastoji da omogući zaštitu ne samo osobama koje povezuje klasični porodični odnos, već i osobama koje su u „kvaziporodičnom odnosu“ a koji su zasnovani na emotivnoj i seksualnoj vezi. Vidi više u: Ponjavić, Z., (2005.), *Porodično pravo*, Pravni fakultet u Kragujevcu, Kragujevac, 395-396.

mišljenja i ponašanja žrtve. Žrtva je posvećena ispunjavanju potreba i zahtjeva počinitelja nasilja.¹⁹

Pored definicija nasilja u porodici zastupljenih u pravnoj teoriji, postoje i normativno-pravne definicije određene u pozitivnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine.

2. NORMATIVNO REGULISANJE NASILJA U PORODICI U DOMAĆEM ZAKONODAVSTVU I NJEGOVE OSNOVNE KARAKTERISTIKE

Nasilje u porodici predstavlja novo krivično djelo u našem krivičnom zakonodavstvu čiji kriminalno politički cilj inkriminiranja je sankcioniranje i sprečavanje porodičnog nasilja koje se najčešće manifestira kao nasilje u braku, nasilje prema članovima zajedničkog domaćinstva i nasilje prema djeci, dok kriminalno politički osnov za unošenje ove inkriminacije proizilazi iz mnogobrojnih međunarodnih dokumenata kojima se porodično nasilje tretira kao kršenje ljudskih prava i kao jedan od najtežih vidova nasilničkog kriminaliteta.²⁰

Iako naše krivično zakonodavstvo ne određuje krivičnopravni pojam nasilja u porodici, isti je, kao specifičan vid nasilja, određen u članu 222 KZ FBiH, u kome je inkriminirano krivično djelo nasilja u porodici, koje u svom osnovnom obliku čini onaj „*ko nasiljem, drskim i bezobzirnim ponašanjem ugrožava mir, tjelesni integritet ili psihičko zdravlje člana svoje porodice.*”²¹

Radnja osnovnog oblika krivičnog djela nasilja u porodici određena je alternativno kroz posljedicu²² i to kao primjena nasilja ili drsko i

19 Sesar, D., Dodaj, A., „Čimbenici rizika za nasilje u partnerskim vezama,” *Socijalna psihijatrija*, vol. 42, 2014, 163.

20 Babić, M., Marković, I., (2018), *Krivično pravo, posebni dio*, Pravni fakultet Banja Luka, 153.

21 Član 222. stav 1. KZ FBiH.

22 U pravnoj teoriji postoji dilema da li ugrožavanje spokojsstva, tjelesnog integriteta ili duševnog stanja člana svoje porodice predstavlja *radnju ili posljedicu* krivičnog djela nasilja u porodici. Prema Škuliću nesporno se radi o posljedici krivičnog djela, jer sam zakonodavac alternativno utvrđuje posebne radnje kojima se mogu ugrožavati spokojsstvo, tjelesni integritet ili duševno stanje, pa navedene oblike ugrožavanja određuje kao posljedicu

bezobzirno ponašanje. Najčešće se radnja sastoji u upotrebi *fizičke sile* koja se manifestira udaranjem, šamaranjem, čupanjem za kosu, nanošenje lakih tjelesnih povreda, koje ugrožavanju spokojstvo, tjelesni integritet ili psihičko stanje člana svoje porodice. *Psihičko maltretiranje* se ogleda u raznim oblicima počev od psihičkog maltretiranja, verbalnog zlostavljanja, prijetnja upotreba sile, nametanje određenih pravila ponašanja, izolacija i kontrola žrtve, ismijavanje u okviru porodice ili na javnim mjestima, dugotrajno vrijeđanje na ličnoj osnovi, omalovažavanje itd. *Emocionalno nasilje* se izražava kao dugotrajno i kontinuirano neiskazivanje ljubavi ili pažnje, zanemarivanje emotivnih potreba člana porodice, što je posebno važno za djecu kao žrtve nasilja. *Pod drskim i bezobzirnim ponašanjem* u porodičnoj zajednici moglo bi se podrazumijevati svako ponašanje koje znatnije odstupa od uobičajenog, kao npr. bahat i grub odnos i manifestaciju očite netr-

krivičnog djela. Postoji i drugačije shvatanje u pogledu ove dileme, gdje neki autori poput Lazarevića, tvrde da je radnja krivičnog djela nasilja u porodici ili porodičnoj zajednici ugrožavanje spokojsva, tjelesnog integriteta ili duševnog stanja člana svoje porodice, dok se primjena nasilja, drsko ili bezobzirno ponašanje označavaju kao *načini izvršenja* tog krivičnog djela. Škulić smatra da ovakav stav nije opravdan, te da je suprotan pravnoj, ali i faktičkoj logici da radnja koja je po definiciji posljedična, kao što je nasilje, bude samo način izvršenja druge radnje, a da se pri tome ne određuje posljedica te radnje. U pitanju je ozbiljna kontradikcija, jer ne može ista radnja istovremeno biti i radnja izvršenja krivičnog djela i posljedica istog tog krivičnog djela, što je još jedan od argumenta o neprihvatljivosti takvog stanovišta. Nadalje, u Komentaru Krivičnog zakonika Srbije iz 2006 godine, Lazarević navodi da je radnja osnovnog oblika krivičnog djela nasilja u porodici ugrožavanje spokojsva, tjelesnog ili duševnog integriteta člana svoje porodice, te da je u pitanju *posljedična radnja*, koja sadržajno može biti različita, ali se mora tumačiti u kontekstu određenih načina izvršenja koji uključuju primjenu nasilja, prijetnju da će se napasti na život ili tijelo, te drsko ili bezobzirno ponašanje, s tim da na istoj stranici tog komentara, na kojoj se relevantno ugrožavanje prvobitno označava kao radnja izvršenja osnovnog oblika krivičnog djela nasilja u porodici, naknadno konstatuje da posljedicu tog krivičnog djela predstavlja ugrožavanje spokojsva, tjelesnog integriteta i duševnog mira, tako da je djelo izvršeno preduzimanjem radnji navedenih u stavu 1. Prema Škuliću ovakva konstatacija je potpuno nelogična, jer je nemoguće da određena aktivnost u isto vrijeme bude i radnja i posljedica. Vidi više u: Škulić, M., "Nasilje u porodici- neki problemi zakonske inkriminacije i sudske prakse", Zbornik radova „Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvena reakcija“, Tom 2., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zajdel“ Beograd, 2014, 38-42.

peljivosti prema žrtvi.²³ Kod ove vrste nasilja radi se uglavnom o nasilju prema licima, a kao sadržina samog nasilja, ima se u vidu “svaka djelatnost” kojom se neposredno, blisko i stvarno ugrožava tjelesni integritet nekog određenog subjekta.²⁴

Ovako određen pojam nasilja u porodici u KZ FBiH, u značajnoj mjeri se podudara sa pojmom koji je reguliran Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici FBiH,²⁵ koje je definirano na sljedeći način:

„U smislu ovog zakona smatrat će se da postoji nasilje u porodici ukoliko postoji osnov sumnje da su učinjene radnje,²⁶ kojim član porodice nanosi fizič-

23 Marković, I., „Primjena odredbe o nasilju u porodici u Republici Srpskoj“, Temida br. 2, 2003, 54.

24 Vidi više u: Đorđević, Đ., “Krivičnopravna zaštita od nasilja u porodici”, Zbornik radova „Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvena reakcija“, Tom 1., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zajdel“ Beograd, 2014, 66.

25 Zakon o zaštiti od nasilja u porodici u F BiH, (“Službene novine FBiH“, br.20/2013).

26 U smislu člana 7. Zakona o zaštiti od nasilja u porodici FBiH, smatrat će se da postoji nasilje u porodici ukoliko postoje osnove sumnje da su učinjene radnje kojim član porodice nanosi fizičku, psihičku ili seksualnu bol ili patnju i/ili ekonomsku štetu, kao i prijetnje koje izazivaju strah od fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja i/ili ekonomske štete kod drugog člana porodice. Radnje nasilja u porodici ili prijetnje tim radnjama, u smislu stava 1. ovog člana, su: 1) svaka primjena fizičke sile na fizički ili psihički integritet člana porodice, 2) svako postupanje jednog člana porodice koje može prouzrokovati ili izazvati opasnost da će prouzrokovati fizičku ili psihičku bol ili patnju, 3) prouzrokovanje straha ili osobne ugroženosti ili povrede dostojanstva člana porodice ucjenom ili drugom prinudom, 4) fizički napad člana porodice na drugog člana porodice, bez obzira na to da li je nastupila fizička povreda ili nije, 5) verbalni napad, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrdnim imenima, te drugi načini grubog uznemiravanja člana porodice od drugog člana porodice, 6) seksualno uznemiravanje, 7) uhođenje i svi drugi slični oblici uznemiravanja drugog člana porodice, 8) oštećenje ili uništenje zajedničke imovine ili imovine u posjedu, 9) upotreba fizičkog nasilja ili prouzrokovanje straha sa ciljem oduzimanja prava na ekonomsku nezavisnost zabranom rada ili držanjem člana porodice u odnosu zavisnosti ili podređenosti, 10) upotreba fizičkog i psihičkog nasilja prema djeci i zanemarivanje u njihovom odgoju, 11) fizičko i psihičko nasilje prema starim, iznemoglim osobama i zanemarivanje u njihovom njegovanju i liječenju, 12) nasilna izolacija ili ograničenje slobode kretanja člana porodice i 13) propuštanje dužne pažnje i nepružanje pomoći i zaštite članu porodice i pored obaveze prema zakonu.

ku, psihičku ili seksualnu bol ili patnju i/ili ekonomsku štetu, kao i prijetnje koje izazivaju strah od fizičkog, psihičkog ili seksualnog nasilja i/ili ekonomske štete kod drugog člana porodice“. Ovo je jedina definicija kojom se navodi da nasilje u porodici ugrožava uživanje ljudskih prava i sloboda i u kojoj se naglašava princip jednakosti i integrišu sve četiri preovlađavajuće vrste nasilja i to fizičko, psihičko i seksualno, uključujući i ekonomsku štetu.²⁷

Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine²⁸ ne daje definiciju nasilja u porodici, ali zabranjuje u porodici nasilničko ponašanje bračnog partnera i bilo kojeg člana porodice, određujući nasilničko ponašanje kao „svako narušavanje fizičkog ili psihičkog integriteta u smislu člana 6. Zakona o ravnopravnosti spolova FBiH.“²⁹

Krivično djelo nasilje u porodici iz člana 222 KZ FBiH, pored osnovnog oblika sadrži i 4 teža oblika, koji obuhvataju širok okvir kriminalnih aktivnosti kojima se narušavaju odnosi u porodici i ugrožavaju ili povređuju pojedini članovi porodice. Kroz inkriminaciju krivičnog djela *nasilje u porodici* zakonodavac je predvidio nekoliko težih oblika u zavisnosti od sredstava izvršenja, težine posljedice i uzrasta pasivnog subjekta. Teži oblici su koncipirani prema nastupanju povreda i to teške tjelesne povrede, lahke tjelesne povrede i teškog narušenja zdravlja.³⁰

Prvi teži kvalifikovani oblik ovog djela postoji u stavu 2. člana 222. KZ F BiH, kojim je propisano *ko krivično djelo iz stava 1. ovog člana učini prema članu porodice s kojim živi u zajedničkom kućanstvu, kaznit će se*

27 Nikolić-Ristanović, V., Dokmanović, M., (2006), *Međunarodni standardi o nasilju u porodici i njihova primjena na Zapadnom Balkanu*, Izdavačko-grafičko preduzeće „Prometej“, Beograd, 76, 77.

28 Član 6. Porodičnog zakona F BiH, (Službene novine FBiH broj 31/14).

29 Tako je odredbom člana 6. Zakona o ravnopravnosti spolova Bosne i Hercegovine “Službeni glasnik BiH” broj 32/10, nasilje u porodici ili domaćinstvu definirano kao svako djelovanje kojim se nanosi ili može biti nanesena fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koje sputavaju članove porodice ili domaćinstva da uživaju u svojim ljudskim pravima i slobodama u javnoj i privatnoj sferi života. Iz citirane odredbe proizilazi da je zaštitni objekat član porodice ili domaćinstva.

30 Vešović, M., „*Nasilje u partnerskim odnosima i porodici u krivičnom zakonodavstvu Srbije*“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Institut za kriminologiju i krivično pravo, Beograd, 2-3/2015, 171.

novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine. U ovom slučaju kvalifikatorna okolnost je to što se radi o članu porodice s kojim je učinitelj živio u zajedničkom domaćinstvu. Osobenost pasivnog subjekta čini kvalifikatornu okolnost ovog težeg oblika djela, jer ta osoba spada u red najužih članova porodice, poput bračnih drugova, djece, roditelja.³¹

Drugi teži kvalifikovani oblik ovog djela predviđen je u stavu 3. člana 222. KZ F BiH kojim je propisano da *ako je pri učinjenju krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana upotrijebljeno oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo prikladno teško ozlijediti tijelo ili narušiti zdravlje, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od tri mjeseca do tri godine.*³² Ukoliko je za izvršenje osnovnog oblika djela nasilja u porodici iz stava 1. i stava 2. upotrijebljeno oružje,³³ ili opasno oruđe,³⁴ ili drugo sredstvo podobno da tijelo teško ozlijedi ili naruši zdravlje, radiće se o drugom težem obliku djela kod kojeg je kvalifikatorna okolnost upotreba navedenih opasnih sredstava.

U trećem kvalifikovanom obliku djela kojim je propisano da *ako je krivičnim djelom iz st. od 1. do 3. ovog člana član porodice teško tjelesno ozlijeđen ili mu je zdravlje teško narušeno, ili ako je krivično djelo iz st. od 1. do 3. ovog člana učinjeno prema djetetu ili maloljetniku, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od jedne do pet godina.*³⁵

Iz citirane zakonske odredbe proizilazi da teži oblik djela postoji ako je usljed postupanja i poduzimanja radnji iz stava 1., 2. i 3. člana 222. KZ FBiH, nastupila teška tjelesna ozljeda ili je članu porodice zdravlje teško narušeno ili ako je djelo učinjeno prema djetetu ili maloljetniku. Slijedi da su kvalifikatorne okolnosti djela teže posljedice koje se ogledaju u nanošenju teških tjelesnih ozljeda, ili teško narušenje zdravlja člana porodice u odnosu na koje posljedice učinitelj mora postupati sa nehatom. Takođe, kvalifikatornu okol-

31 Tomić, Z., (2005), *Krivično pravo II, Posebni dio*, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 141.

32 Član 222. stav 3. KZ FBiH.

33 Pod oružjem se podrazumijevaju razne vrste vatrenog i hladnog oružja. Vidi u: Marković, I. "Primjena odredbe o nasilju u porodici u Republici Srpskoj", *Krivično delo nasilje u porodici i njegova primena u praksi*, Beograd, Temida, 2/2003, 55.

34 Pod opasnim oruđem smatra se hladno oružje, nož, sjekira, sablja, kosa, ašov, čekić, lopata i dr. Vidi u: Lazarević, LJ. *Komentar Krivičnog zakonika Srbije*, Savremena administracija, Beograd, 2006, 390.

35 Član 222. stav 4. KZ FBiH.

nost predstavlja i starosna dob pasivnog subjekta, tj. maloljetnika, odnosno djeteta.

U stavu 5. propisan je četvrti kvalifikovani oblik ovog djela a kojim je *predviđeno ako je krivičnim djelom iz st. od 1. do 4. ovog člana prouzrokovana smrt člana porodice, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora od dvije do petnaest godina*.³⁶ Kvalifikovani oblik djela postoji ako je nastupila smrt pasivnog subjekta usljed djelovanja izvršioca djela prema stavovima 1. do 4. krivičnog djela nasilja u porodici, pri čemu je irelevantno da li je smrtna posljedica nastupila kao rezultat djelovanja izvršioca ili je nastala kao aktivnost samog pasivnog subjekta, npr. usljed samoubistva do kojeg je došlo zbog pokušaja pasivnog subjekta da se spasi od nasilja ili je u nemogućnosti da se od njega zaštiti ili mu se suprotstavi.³⁷

U odnosu na zaprijećenu krivičnu sankciju najteži peti kvalifikovani oblik krivičnog djela nasilja u porodici propisan je u odredbi stava 6. kojom je predviđeno *ko usmrti člana i kojeg je prethodno zlostavljao, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora*.³⁸ Ovo je specifičan kvalifikovani oblik djela nasilja u porodici, jer je u pitanju umišljajno lišenje života člana porodice ili porodične zajednice od strane lica koje ga je prethodno zlostavljalo, odnosno ovo je jedan oblik teškog ubistva.³⁹

Zbog obima ovog rada ne može se ulaziti u dataljnju obradu ovog krivičnog djela, već su samo analizirane njegove osnovne karakteristike, posvećujući veću pažnju novijoj sudskoj praksi krivičnopravnog sankcioniranja počinitelja nasilja u porodici.

36 Član 222. stav 5. KZ FBiH.

37 Babić, M., Marković, I., (2013), *Krivično pravo, posebni dio*, četvrti izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Banja Luka, 177.

38 Član 222. stav 6. KZ FBiH.

39 Babić, M., et. al., (2005), *Komentari Krivičnih/Kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, Knjiga 1-2*, Savjet/Vijeće Evrope i Evropska komisija, Sarajevo 1619.

3. ISTRAŽIVANJE KRIVIČNOG DJELA NASILJA U PORODICI U PRAKSI OPĆINSKIH SUDOVA U TUZLANSKOM KANTONU

Nasilje u porodici posljednjih godina zaokuplja pažnju različitih autora, te kao takvo je predmet je *različitih normativnih analiza i teorijskih rasprava*. Međutim, kada su u pitanju *praktični aspekti* njegove primjene gotovo da i nema relevantnih kvantitativnih istraživanja u Bosni i Hercegovini. Zbog toga se činilo zanimljivim provođenje istraživanja usmjeriti na one aspekte koji do sada u Bosni i Hercegovini, odnosno Tuzlanskom kantonu, nisu istraženi. Istraživanje je provedeno na istraživačkom uzorku od 170 krivičnih predmeta nasilja u porodici koji su završeni u periodu od 2013 do 2017 godine u sedam općinskih sudova Tuzlanskog kantona (Općinski sud u Tuzli, Općinski sud u Živinicama, Općinski sud u Banovićima, Općinski sud u Kalesiji, Općinski sud u Lukavcu, Općinski sud u Gračanici i Općinski sud u Gradačcu) i to po 25 predmeta po jednom sudu odnosno pet predmeta po jednoj godini, s tim da je u Općinskom sudu Banovići istraživački uzorak činilo 22 predmeta, a u Općinskom sudu u Lukavcu 23 predmeta, jer u navedenom periodu posmatranja nije bilo završenih predmeta, pa se može reći da je u ovim sudovima istraživanje provedeno na svim predmetima nasilja u porodici koji su završeni u istraživanom periodu. Istraživanje je usmjereno na vrstu i visinu izrečene krivične sankcije, visinu izrečene kazne zatvora, te na određeno vrijeme provjeravanja kod izricanja uvjetnih osuda. Nadalje, istražen je profil izvršioca, pojavni oblici i vrste nasilja u porodici, obrazovni profil izvršioca, mjesto prebivališta i pol izvršioca i žrtve nasilja.

U *tabeli br. 1.* su prikazani podaci o vrsti postupka u kojoj je izrečena krivična sankcija za krivično djelo nasilja u porodici, tj. o predmetima u kojima je postupak završen u redovnom ili skraćenom postupku, odnosno postupku izdavanja kaznenog naloga.⁴⁰

40 Postupak izdavanja kaznenog naloga spada u posebne i skraćene forme krivičnog postupka u kojem se uvođenjem pojednostavljenih procesnih formi postupanja i izostavljanjem pojedinih stadija, odstupa od redovnog krivičnog postupka sa ciljem jednostavnijeg i bržeg rješavanja lakših krivičnih djela. Skraćeni krivični postupak se odlikuje pojednostavljenom procesnom strukturom, ubrzanjem postupka propisivanjem kraćih rokova. U uporednom pravu skraćeni krivični postupak u širem smislu podrazumije-

1. Vrsta postupka

Vrsta postupka	Tuzla	Žrnice	Kalesija	Gračanica	Gradačac	Lukavac	Banovići	UKUPNO
Priznanje krivnje	18	17	13	18	15	16	15	112
Osporavanje krivnje	2	4	3	3	2	2	2	18
Kazneni nalog	4	3	4	2	8	5	4	30
Sporazum o priz. kriv.	0	0	3	0	0	0	0	3
UKUPNO	24	24	23	23	25	23	21	163

Tabela 1. Vrsta postupka (redovni i skraćeni)

U pogledu vrste postupka u kome je izrečena krivičnopravna sankcija istraživanjem je utvrđeno da je optuženi u redovnom postupku priznao izvršenje krivičnog djela u 112 predmeta ili 66%, u 18 predmeta ili 11% optuženi je osporio krivnju, sporazum o priznanju krivnje zaključen je samo u 3 predmeta ili 2%, dok je u skraćenom postupku presuda sa kaznenim nalogom donesena u 30 predmeta ili 18%.

Grafikon 1. Vrsta postupka

Rezultati provedenog istraživanja za predmetnu definiranu varijablu pokazuju da izvršioci krivičnog djela u znatno manjem broju predmeta osporavaju izvršenje krivičnog djela i to u svega 11% završenih predmeta, s tim da je u većini predmeta, priznanje izvršenja djela uslijedilo nakon izvođenje određenih dokaza na glavnom pretresu (Grafikon 6).

va postupak u kojem se može ostvariti jednostavnije dokazivanje krivičnog djela i krivnje izvršitelja djela, odnosno brže donošenje meritorne odluke. Vidi više u: Bubalo, T., Pivić, N., (2014), *Krivično procesno pravo*, Posebni dio, Pravni fakultet Univerziteta u Zenici, 207-214.

2. Podaci o vrsti izrečenih sudskih odluka

Vrsta sudskih odluka	Tuzla	Živinice	Kalesija	Gračanica	Gradačac	Lukavac	Banovići	UKUPNO
Osuđujuća presuda	24	24	23	21	23	23	21	159
Oslobađajuća presuda	0	1	1	0	1	0	0	3
Utvrđujuća-neuračunljivost	1	0	0	2	1	0	0	4
Presuda optužba se odbija	0	0	1	2	0	0	1	4
UKUPNO	25	25	25	25	25	23	22	170

Tabela 2. Struktura izrečenih sudskih odluka

Iz prednje tabele proizilazi da su u istraživanim krivičnim predmetima nasilja u porodici donesene sljedeće sudske odluke:

- osuđujuća presuda u 159 predmeta,
- oslobađajuća presuda u 3 predmeta,
- presuda kojom se optužba odbija u 4 predmeta,
- utvrđujuća presuda u 4 predmeta - djelo počinjeno u stanju neuračunljivosti.⁴¹

41 U slučaju neuračunljivosti u članu 410 stav 3 Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14) je propisano ako sud nakon provedene glavne rasprave utvrdi da je optuženi počinio protivpravno djelo u stanju neuračunljivosti donijet će presudu kojom se *utvrđuje* da je optuženi učinio protivpravno djelo u stanju neuračunljivosti i posebnim rješenjem će mu se privremeno odrediti prisilni smještaj u zdravstvenoj ustanovi u trajanju od šest mjeseci. Protiv rješenja dozvoljena je žalba u roku od 15 dana od dana dostavljanja rješenja. Shodno stavu 4 istog člana prema pravosnažnosti rješenja iz stava (3) ovog člana tužitelj će u skladu sa posebnim zakonom koji regulira pitanja zaštite ovih osoba nadležnom sudu dostaviti obavijest za pokretanje postupka o prisilnom smještaju teško duševno bolesne osobe u zdravstvenoj ustanovi. Uz ovu obavijest dostavit će se medicinska dokumentacija i pravosnažno rješenje o privremenom određivanju prisilnog smještaja u zdravstvenu ustanovu.

3. Podaci o izrečenim krivičnim sankcijama (kaznama i mjerama upozorenja)

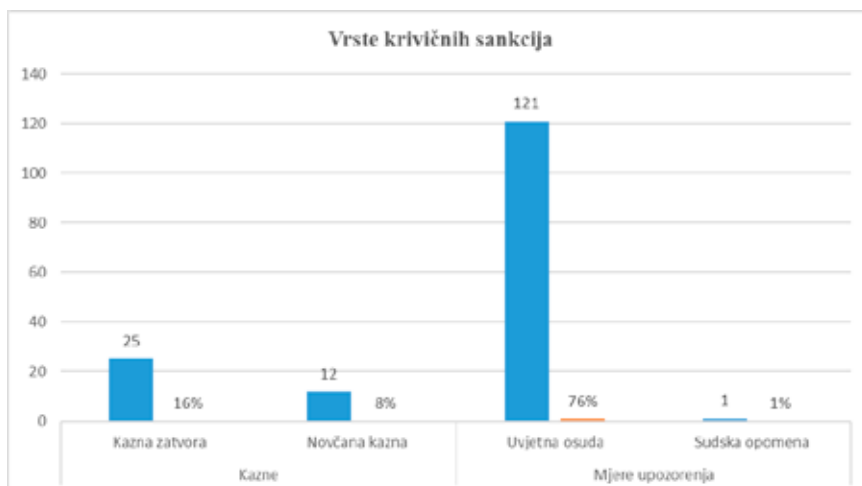
Vrsta krivične sankcije		Tuzla	Živinice	Kalesija	Gračanica	Gradačac	Lukavac	Banovići	UKUPNO
Kazne	Kazna zatvora	4	3	5	4	3	3	3	25
	Novčana kazna	1	2	0	2	0	5	2	12
Mjere upozorenja	Uvjetna osuda	19	19	18	15	20	14	16	121
	Sudska opomena	0	0	0	0	0	1	0	1
UKUPNO		24	24	23	21	23	23	21	159

Tabela 3. Struktura izrečenih krivičnih sankcija

Kada je u pitanju **vrsta izrečenih krivičnih sankcija** pregledom 170 krivičnih predmeta pravosnažno okončanih u prvom stepenu utvrđeno je da su izvršiocima krivičnih djela nasilja u porodici izrečeno 159 osuđujućih presuda za sljedeće krivične sankcije i to:

- **kazne**, (kazna zatvora izrečena je u 25 predmeta ili 16% i novčana kazna u 12 predmeta ili 8%),
- **mjere upozorenja**⁴² (uvjetna osuda izrečena je u 121 predmeta ili 76 %, i sudska opomena u 1 predmeta ili 0,6 %).

42 Posebnu vrstu krivičnih sankcija predstavljaju upozoravajuće sankcije koje se nazivaju i *mjere upozorenja*, odnosno admonitne sankcije (lat. *admonition*- opomena). Ovim sankcijama se učinilac krivičnog djela opominje zbog izvršenog krivičnog djela i upozorava da ubuduće ne vrši krivična djela bez istovremenog ograničavanja ili oduzimanja nekih njegovih prava i sloboda, što znači da su lišene retributivnog elementa koji je immanentan kaznama. Zato se u literature ove sankcije nazivaju *parapenalnim sankcijama*, jer im nedostaje efektivnost koja je svojstvena klasičnoj kazni. Ove sankcije predstavljaju prve oblike alternativnih krivičnopravnih mjera koje su otvorile put depenalizaciji krivičnog pravosuđa odnosno odustajanje od kazne i kažnjavanja kod lakših krivičnih djela kod kojih nije nužno kažnjavanje, jer se smatra da će se ovim mjerama postići ciljevi specijalne i generalne prevencije. Ove mjere se izriču krivično odgovornim učiniocima krivičnih djela kod kojih postoji manji stepen društvene opasnosti, odnosno za lakša krivična djela. Vidi u: Babić, M., Marković, I., (2015), Krivično pravo, opšti dio, Pravni fakultet Banja Luka, Univerzitet u Banja Luci, 366-368.

Grafikon 2. Vrste izrečenih krivičnih sankcija

Iz pregleda izrečenih krivičnopravnih sankcija proizilazi da je u značajnom broju krivičnih predmeta izrečena **uvjetna osuda**. Broj izrečenih uvjetnih osuda po promatranim sudovima se kreće od 14 (Općinski sud u Lukavcu), do 20 uvjetnih osuda (Općinski sud u Gradačcu), dok je u znatno manjem broju predmeta izrečena kazna zatvora. Analizom raspona kazni u izrečenoj uvjetnoj osudi i određenog roka provjeravanja, utvrđeno je da su iste prilično niske, jer su dominantno izricane najniže kazne zatvora sa najnižim rokom provjeravanja, a što će se detaljnije analizirati u nastavku ovog rada.

Zanimljivo je da je u većini izrečenih *novčanih kazni* za optuženog utvrđeno da je lošeg imovnog stanja ili je nezaposlen, te je oslobođen plaćanja troškova krivičnog postupka.

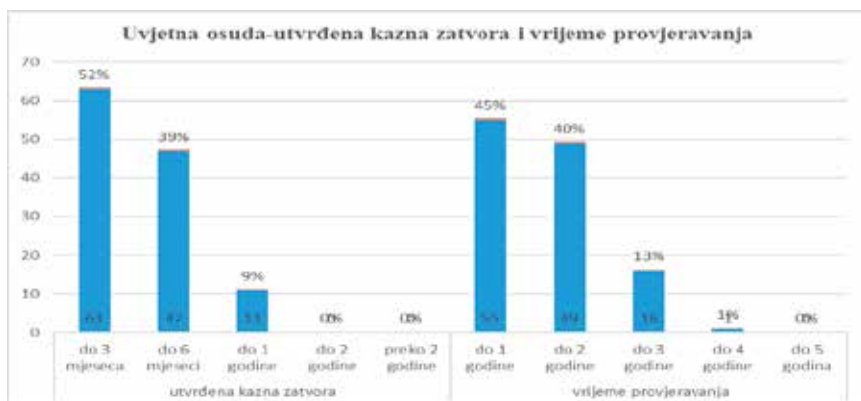
4. Analiza izrečenih uvjetnih osuda (utvrđene kazne zatvora i vrijeme provjeravanja)

Uvjetna osuda	Tuzla	Živinice	Kalesija	Gračanica	Gradačac	Lukavac	Banovići	UKUPNO
utvrđena kazna zatvora	do 3 mjeseca	9	10	11	7	10	8	63
	do 6 mjeseca	9	9	3	7	7	6	47
	do 1 godine	1	0	4	1	3	0	11
	do 2 godine	0	0	0	0	0	0	0
	preko 2 godine	0	0	0	0	0	0	0
	UKUPNO	19	19	18	15	20	14	121
vrijeme provjeravanja	do 1 godine	9	8	9	5	9	9	55
	do 2 godine	8	10	5	7	6	4	49
	do 3 godine	2	1	4	3	4	1	16
	do 4 godine	0	0	0	0	1	0	1
	do 5 godine	0	0	0	0	0	0	0
	UKUPNO	19	19	18	15	20	14	121

Tabela 4. Analiza uvjetnih osuda

Prema prikupljenim podacima od 121 izrečene uvjetne osude, u 63 predmeta promatrani općinski sudovi su utvrdili kaznu zatvora u trajanju *do 3 mjeseca* ili 52 %, u 47 predmeta kaznu zatvora *od tri mjeseca do 6 mjeseci* ili 39%, u 11 predmeta kaznu zatvora u trajanju *od 6 mjeseci do 12 mjeseci* ili 9%, dok nije bilo ni jedne donesene presude u kojoj je utvrđena kazna zatvora od 1 do 2 godine ili preko dvije godine (Grafikon br. 2). Najveći broj izrečenih uvjetnih osuda sa utvrđenom kaznom zatvora *do 3 mjeseca* je zastupljen u Općinskom sudu u Kalesiji (11 predmeta ili 61%), a najmanji broj odluka po ovoj varijabli donesen je u Općinskom sudu u Gračanici (7 predmeta ili 46%), dok u sudovima u Lukavcu i Živinicama ni u jednom predmetu nije utvrđena kazna zatvora veća od 6 mjeseci.

Kada je u pitanju određeno *vrijeme provjeravanja* u uvjetnoj osudi u 55 predmeta određeno je vrijeme provjeravanja u trajanju *do jedne godine* ili 45%, u 49 predmeta do 2 godine ili 40%, u 16 predmeta je određeno vrijeme provjeravanja do 3 godine ili 13%, dok je samo u jednom predmetu određeno vrijeme provjeravanja do 4 godine ili 0,8%, s tim da ni za jednu izrečenu kaznu zatvora nije utvrđen rok provjere do 5 godina (Grafikon 2). Promatrano po analiziranim sudovima, najveći broj uvjetnih osuda sa rokom provjere do 2 godine, je donesen u Općinskom sudu u Živinicama (10 predmeta) a najmanji u Općinskom sudu u Lukavcu (4 predmeta).

Grafikon 3. Uvjetna osuda

Naprijed navedena analiza pokazuje da su optuženim licima u najvećem broju slučajeva izrečene uslovne osude sa najmanjim utvrđenim kaznama zatvora i najnižim rokom provjeravanja, što praktično znači da je za krivično djelo nasilje u porodici blaga sudska politika sankcioniranja, jer optužena lica u većem broju predmeta nisu stupila na izdržavanje kazne zatvora, niti su imali duži period provjere u kome ne bi smjeli izvršiti novo krivično djelo nasilja.

5. Analiza izrečenih kazni zatvora

Kazna zatvora	Tuzla	Živinice	Kalesija	Gračanica	Gradačac	Lukavac	Banovići	UKUPNO
do 3 mjeseca	2	2	4	2	1	3	3	17
do 6 mjeseca	1	1	1	1	2	0	0	6
do 1 godine	1	0	0	1	0	0	0	2
do 2 godine	0	0	0	0	0	0	0	0
preko 2 godine	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	4	3	5	4	3	3	3	25

Tabela 5. Analiza izrečenih kazni zatvora

U pogledu visine izrečenih kazni zatvora od 25 krivičnih predmeta u kojima je optuženom licu izrečena kazna zatvora, u najvećem broju i to u 17 predmeta ili 68% izrečena je kazna zatvora u trajanju od jednog do 3 mjeseca, u 6 predmeta ili 24% izrečena je kazna zatvora u rasponu od 3 mjeseca do 6 mjeseci i u 2 predmeta ili 8% izrečena je kazna zatvora u rasponu od 6 mjeseci do 12 mjeseci (Tabela broj 3). Od istraživanih sudova procentualno najveći broj izrečenih kazni zatvora

je u Općinskom sudu u Kalesiji u 5 predmeta ili 20% od ukupnog broja izrečenih zatvorskih kazni, dok je u većini sudova ova kazna izrečena u 3 predmeta, a u dva suda po četiri predmeta. Iako je za krivično djelo nasilje u porodici propisan raspon kazne od 30 dana do 5 godina, u zavisnosti od kvalifikovanog oblika djela, ipak u istraživanom uzorku nije bilo predmeta u kojima je izrečena kazna zatvora preko 1 godine.

6. Vrste nasilja

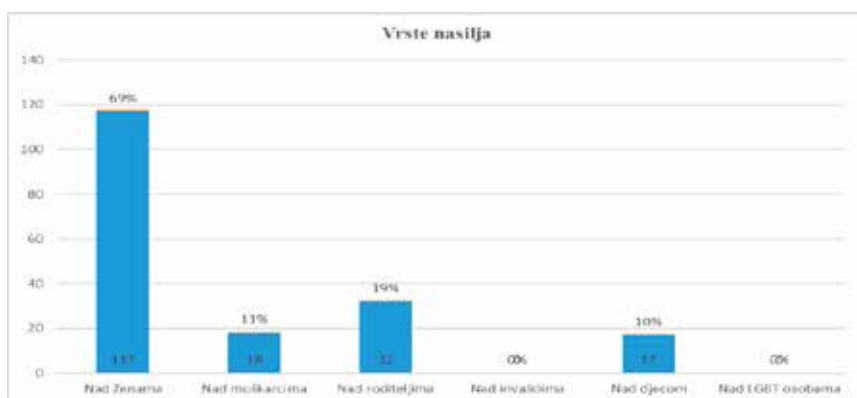
U tabeli br. 5 su prikazani podaci o vrstama nasilja obzirom na pasivni subjekt krivičnog djela nasilja u porodici.

Vrste nasilja	Tuzla	Živinice	Kalesija	Gračanica	Gradačac	Lukavac	Banovići	UKUPNO
Nad ženama	17	17	15	15	20	17	16	117
Nad muškarcima	1	3	4	3	1	3	3	18
Nad roditeljima	6	2	5	9	4	3	3	32
Nad invalidima	0	0	0	0	0	0	0	0
Nad djecom	3	3	3	1	3	2	2	17
Nad LGBT osobama	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	27	25	27	28	28	25	24	184

Tabela 6. Vrste nasilja

Iz ispitivanog uzorka o vrstama nasilja ustanovljeno da je nasilje izvršeno:

- *nad ženama* u 117 predmeta ili 69%, *nad muškarcima* u 18 predmeta ili 11%, *nad roditeljima* u 32 ili 19%, *nad djecom* u 17 predmeta ili 10%, dok *nad invalidima* i *LGBT populacijom* nije bilo identificiranog ni jednog predmeta.

Grafikon 4. Vrste nasilja u porodici

Analiza podataka iz prezetiranog *Grafikona 4.* pokazuje da ja *nasilje nad ženama* najdominantnija vrsta od šest analiziranih vrsta koje se pojavljuje u značajnom obimu od 69%. Najveći broj predmeta nasilja nad ženama je uočen u Općinskom sudu u Gradačcu (20 predmeta ili 80%, dok je najmanji broj ove vrste nasilja zastupljen u predmetima Općinskog suda u Kalesiji (15 predmeta ili 60%). Slijedeća najzastupljenija vrsta nasilja u analiziranim sudovima je *nasilje nad roditeljima*, koje se u istraživačkim uzorcima pojavljuje u 19% slučajeva. Od svih identificiranih predmeta iz ove vrste nasilja, u 28 predmeta nasilje je izvršeno prema ocu dok je prema majci izvršeno u 4 predmeta. Procentualno najveća zastupljenost ove vrste nasilja je u Općinskom sudu u Gračanici (9 predmeta ili 36%), dok je najmanji broj identificiran u Općinskom sudu u Živinicama (2 predmeta ili 8%). *Nasilje nad djecom*, kao vrlo ozbiljna vrsta nasilja u porodici, se pojavljuje u 17 predmeta ili 10%.

Što se tiče *nasilja nad muškarcima*,⁴³ istraživanje je pokazalo da se isto pojavljuje u 18 predmeta ili 11 %. Među pregledanim predmetima nije pronađen ni jedan predmet koji se odnosio na nasilje nad invalidnim i LGBT osobama, što ne znači da u stvarnosti nije prisutna ova vrsta nasilja, koja vjerovatno ostaje još uvijek najveća „tamna brojka, kod invalidnih lica, zbog nepostojanja adekvatnih mehanizama i nemogućnosti da prijave nasilje, a LGBT osoba, zbog rizika od eventualnih posljedica od društva i okoline otkrivanjem seksualne orijentacije.

43 Brojna provedena istraživanja u svijetu pokazuju da su žene najčešće žrtve nasilja u porodici, ali žrtve ovakvih djela su i muškarci. Najnovija istraživanja pokazuju da muškarci čine oko 8% viktimizovane populacije. Vidi opširnije u: Lukić, M., Jovanović, S., „*Drugo je porodica: Nasilje u porodici – nasilje u prisustvu vlasti*“, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2001, 19-20. Takođe, Hamel ističe da razmatranja o nasilju u porodici su skoro uvijek usmjerena u pravcu da muškarac vrši nasilje nad ženama i djecom, s tim da se i muškarac i žena mogu naći u obje uloge i taj proces može bit prilično raširen, ali muškarci rjeđe prijavljuju nasilje, Vidi detaljnije: Hamel, J., Nicholls, T., „*Family Interventions in Domestic Violence*“, New York, 2007, 4-5.

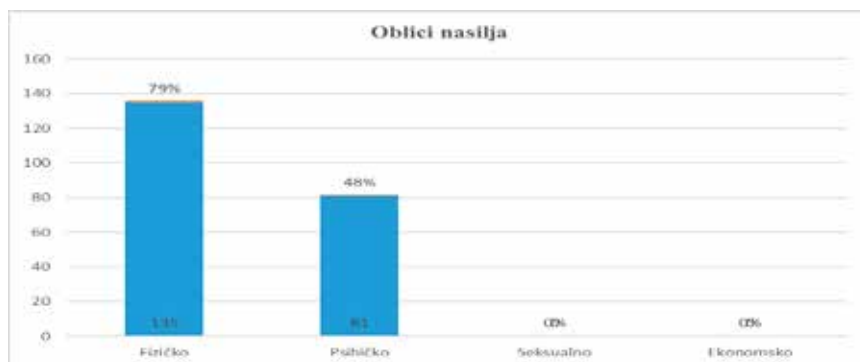

7. Oblici nasilja

Oblici nasilja	Tuzla	Živinice	Kalesija	Gračanica	Gradačac	Lukavac	Banovići	UKUPNO
Fizičko	18	19	20	16	20	22	20	135
Psihičko	10	12	11	11	17	8	12	81
Seksualno	0	0	0	0	0	0	0	0
Ekonomsko	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	28	31	31	27	37	30	32	216

Tabela 7. Oblici nasilja u porodici

Prema načinu i sredstvu izvršenja nasilja u porodici u općinskim sudovima Tuzlanskog kantona na ispitivanom uzorku od svih oblika nasilja najviše je zastupljeno *fizičko nasilje* i to u 135 predmeta ili 79% i *psihičko nasilje* u 81 predmeta ili 48%, dok u istraživanim uzorcima nisu zabilježeni slučajevi seksualnog i ekonomskog nasilja.

Grafikon 5. Oblici nasilja

Analiza izvršenih oblika nasilja obzirom na način izvršenja krivičnog djela pokazuje da je u praski zastupljen izuzetno visok nivo *fizičkog nasilja* i to u 79% predmeta, dok je *psihičko nasilje* zastupljeno u 48% predmeta⁴⁴. To što u istraživačkom uzorku nije pronađen ni jedan

44 Iako je ovo istraživanje pokazalo da je *psihičko nasilje* prisutno u znatno manjem obimu, u stvarnosti i nije takva situacija, jer žrtve ne prijavljuju svog zlostavljača što ne prepoznaju da si izložene nekom ovom obliku nasilja, koje može ostaviti dalekosežne posljedice, jer vremenom količina nasilja se ne smanjuje, nego poprima sve češće i teže oblike, koji mogu rezultirati težom poljedicom, čak i smrću žrtve. Kondor-Langer, M., „Obiteljska uboj-

predmet seksualnog i ekonomskog nasilja, ne znači da takvi predmeti nisu prisutni u stvarnosti, našto upućuju i određena istraživanja provedena u Bosni i Hercegovini.⁴⁵

Ovo istraživanje potvrđuje tezu da se nasilje u porodici u svim svojim oblicima ne odražava stvarne brojke koje se dešavaju u praksi, što je posebno izraženo kod psihičkog, seksualnog i ekonomskog nasilja.

8. Osuđivanost izvršioca

Prema podacima o **ranijoj osuđivanosti** izvršilaca krivičnog djela nasilja u porodici od ukupnog istraživačkog uzorka od 170 predmeta, ranije nije osuđivano 76 lica ili 45%, osuđeno je samo jednom za druga krivična djela 26 lica ili 15%, kažnjavano je 2 ili više puta, za slična ili druga krivična djela 51 lice ili 30%, ranije je jednom ili više puta lice osuđivano zbog krivičnog djela nasilja u porodici (specijalni povratnik) 34 lica ili 20%.

Provedeno istraživanje pokazuje da među izvršiocima nasilja dominiraju oni koji ranije nisu osuđivani⁴⁶ i to u značajnijem obimu od 45%, dok je u odnosu na istraživanu varijablu "specijalni povratnik" u

stva: ranije delinkventno ponašanje i tijek kaznenog postupka" Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 22, br. 1/2015, 177.

45 Zanimljivo je da u istraživačkim uzorcima nije pronađen ni jedan predmet koji se odnosio na kažnjavanje izvršioca zbog *ekonomskog nasilja*, iako je identificiran manji broj predmeta u kojima je ekonomsko nasilje bilo povod za fizičko i psihičko nasilje nad roditeljima. Iako nisu zabilježeni slučajevi ekonomskog i seksualnog nasilja, to nikako ne znači da u stvarnosti nema takvih slučajeva. Naime, provedenim istraživanjem u kome su žrtve nasilja intervjuisane, od 388 punoljetnih ispitanica je izjavilo da je u 114 slučajeva ili 43,8% doživjele ekonomsko nasilje, koje se ogledalo u uskraćivanju sredstava za život i to više puta. Takođe, ispitanice su izjavile da su doživjele neželjeno seksualno nasilje u 21% slučajeva, Vidi više u: Mamula, M., *Nasilje prepoznaj i spriječi*, proživljeno iskustvo žena u teoriji i praksi, (2013), Udruženje „Žene ženama“, Sarajevo, 39-41.

46 Varijabla koja definira raniju neosuđivanost počinitelja nasilja u porodici koja se prema provedenom istraživanju pojavljuje u 55% predmeta na nivou Bosne i Hercegovine, prilično je ujednačena sa ranije provedenim istraživanjem u kome je utvrđeno da je 52,7% izvršilaca nasilja nije bilo ranije prijavljivano ni osuđivano, vidi više u: Mamula, M., *Nasilje prepoznaj i spriječi*, proživljeno iskustvo žena u teoriji i praksi, (2013), Udruženje „Žene ženama“, Sarajevo, 55.

istraživačkom uzorku utvrđeno da je njihova zastupljenost bila od 20%. Ako se ova varijabla komparira sa prosjekom izrečenih zatvorskih kazni od 15%, može se zaključiti da u 5% predmeta izvršiocima ovog krivičnog djela koje čine u specijalnom povratu nije izrečena zatvorska kazna, što dodatno potvrđuje već izrečenu argumentaciju o blagoj kaznenoj sudskoj politici kod ovih krivičnih djela.

9. Spol osuđenih i oštećenih lica

U tabeli br. 8. prikazani su statistički podaci o spolu izvršilaca i oštećenih kod krivičnih djela nasilja u porodici.

	Spol	Tuzla	Živinice	Kalesija	Gračanica	Gradačac	Lukavac	Banovići	UKUPNO
Osuđenih	muški	23	21	24	21	23	21	21	154
	ženski	1	4	1	0	0	2	1	9
	Ukupno	24	25	25	21	23	23	22	163
Oštećenih	muški	5	5	5	7	4	3	4	33
	ženski	19	18	20	15	21	18	17	128
	Ukupno	24	23	25	22	25	21	21	161

Tabela 8. Spol izvršilaca i oštećenih

U odnosu na *profil izvršilaca* u najvećem broju predmeta postupak se vodio protiv lica muškog spola i to protiv 154 izvršioca ili 91%, dok je ženski spol u uzorku optuženih bio zastupljen od svega 9 osoba ili 5%.

Da su osobe muškog spola dominantno izvršioci ovog krivičnog djela potvrđuje i jedno istraživanje provedeno 2013 na uzorku od 388 ispitanika na osnovu kojeg je utvrđeno da je 94% počinitelja nasilja muškarci, dok su žene počinioци nasilja u 6% slučajeva, što se u značajnoj mjeri podudara sa gora navedenim rezultatima sprovedenog istraživanja.⁴⁷

47 Usp. Mamula, M., *Nasilje prepoznaj i spriječi*, proživljeno iskustvo žena u teoriji i praksi, (2013), Udruženje „Žene ženama“, Sarajevo, 53 i Spasojević, A., „Posljedice nasilja nad ženama i sekundarna viktimizacija“ „Zbornik radova „Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posljedice i društvena reakcija“, Tom 2., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zajdel“ Beograd, 2014, 383-384. Spasojević navodi da prema zvaničnim podacima od ukupnog broja svih krivičnih djela nasilja u porodici u 93 do 95 % slučajeva su izvršioci muškarci, ističući da je nasilje rodno bazirano, koje svoje korijene ima u održavanju patrijarhata i načinu socijalizacije muških rodni uloga, koje daje legitimnost dominaciji muškarca nad drugima, nad ženama, a nasilje se koristi kao metod za uspostavljanje dominacije.

Iz provedenog istraživanja proizilazi da je učešće žena u izvršenju krivičnog dela nasilja u porodici prilično niži u odnosu na procenta učešća muškog spola.

Kada je u pitanju *profil žrtava* dominantno je najveći broj žrtava lica ženskog spola i to u 127 predmeta ili 75%, dok su osobe muškog spola kao žrtve nasilja zastupljene u 36 predmeta ili 21%.

Uzroci nasilja u porodici

Analizirajući uzroke koji doprinose ili dovode do nasilja, u istraživanom uzorku su uočeni sljedeći podaci: pod *deјstvom alkohola* izvršeno je krivično djelo nasilja u porodici od strane 21 izvršioca ili 12 % predmeta, dok je u 4 predmeta ili 2% nasilje izvršeno zbog bolesti izvršioca. Zanimljivo je da u analiziranom istraživačkom uzorku nije identificiran ni jedan predmet u kome je djelo počinjeno pod dejstvom droge ili drugih opojnih supstanci.

Grafikon 6.

U većini analiziranih predmeta nasilju je prethodila svađa između izvršioca i oštećenog ili ranije poremećenih bračnih, porodičnih ili partnerskih odnosa. U značajnijem broju predmeta i to u 85%, uopće nije postojao podatak o uzrocima nasilja, koji se nije mogao utvrditi iz bića krivičnog djela. Stoga, ne može se uzrok nasilja pripisati korištenju alkohola, obzirom na nizak procenat zastupljenosti u istraživačkom uzorku.

10. Obrazovni status izvršilaca

Među izvršiocima krivičnih djela u pogledu **obrazovanja izvršilaca** najveći broj osuđenih lica je sa završenom *srednjom školom* i to 82 lica ili 48%, *osnovnom školom ili bez osnovnog obrazovanja* 69 lica ili 41%, *višom ili visokom školom* 5 lica ili 3%, *mr./dr.*, jedno lice ili 0,6%, dok za 13 lica nije bilo podataka u spisu 8% (Grafikon 5).

Grafikon 7.

Zanimljivo je da među izvršiocima nasilja sa završenom *višom i visokom stručnom spremom* ima znatno manji broj slučajeva (5 lica ili 3%) u odnosu na prethodno analizirane kategorije, s tim da je od cjelokupnog istraživačkog uzorka samo jedno lice izvršilac nasilja sa titulom magistra.

11. Stanje uračunljivosti izvršioca

Kada je u pitanju psihički odnos učinitelja prema izvršenom krivičnom djelu podaci provedenog istraživanja pokazuju da je u vrijeme izvršenja krivičnog djela nasilja u porodici optuženi bio u uračunljivom stanju u 156 predmeta ili 91%, u stanju *bitno smanjene uračunljivosti* u 6 predmeta ili 4%, i u *neuračunljivom stanju* u 4 predmeta ili 2%, dok u 5 predmeta ili 3% nije bilo podataka u spisu o stanju uračunljivosti, pa se pretpostavlja da je i u tim predmetima nasilje izvršeno u uračunljivom stanju.

Grafikon 8.

Proizilazi da među osuđenim licima u istraživačkom uzorku dominiraju izvršioci koji su u vrijeme izvršenja krivičnog djela bili *uračunljivi*, odnosno zdrave osobe, koje su svjesne svojih postupaka i to u apsolutno visokom procentu od 91%, dok je samo kod 10 osuđenih vještačenjem utvrđena *bitno smanjena uračunljivost* (6 predmeta) i *neuračunljivost* (4 predmeta).

6. ZAKLJUČAK

Analiza politike sankcioniranja u krivičnim predmetima nasilja u porodici ukazuje da se ova krivična djela neopravdano posmatraju kao djela manje društvene opasnosti, što je vidljivo iz vrsta krivičnihopravnih sankcija koje sudovi dominantno izriču u krivičnom postupku. Naime, općinski sudovi u Tuzlanskom kantonu za navedeno krivično djelo u najvećoj mjeri izriče uvjetne osude, (od 159 predmeta u kojima je izrečena krivična sankcija, 121 predmet je završen uvjetnom osudom ili 76%), koje spadaju u blage sankcije, odnosno sankcije koje ne sadrže mjere usmjerene na sprečavanje ponavljanja nasilja i saniranje uzroka koji su doveli do nasilja, što može dovesti do intenziviranja nasilja, reduciranja prijave nasilja od strane oštećenih lica, kao i rast nepovjerenja oštećenih u rad pravosudnih organa, u smislu percepcije da ne postoji efikasan mehanizam sprečavanja i suzbijanja nasilja i zaštite osnovnih ljudskih prava.

Imajući u vidu rezultate provedenog istraživanja, koje pokazuje izrazito visoko participiranje uvjetnih osuda u ukupnom broju donesenih sudskih krivičnih odluka, s najkraćim rokom provjeravanja, kao

i neznatan broj izrečeneih zatvorskih kazni, nameće se neophodna potreba detaljnijeg preispitivanja razloga postojeće sudske politike krivičnogpravnog sankcioniranja u ovoj vrsti krivičnih predmeta. Proizilazi da krivično sudsko sankcioniranje počinitelja krivičnih djela u ovim predmetima u određenoj mjeri odstupa od instrukcija i uputa relevantnih međunarodnih dokumenata, a posebno od Preporuke Komiteta ministara Vijeća Evrope Rec (2002)5, kojom se pozivaju države članice da preispitaju i *pooštre kazne*, gdje je potrebno, za namjerni nasilni napad počinjen u porodici i kada su u pitanju počinioci koji ponavljaju krivično djelo ili ono koji prekrše zaštitne mjere, kao i da se češće koriste kazne kojom se učinitelj lišava slobode. Izrečene krivične sankcije za izvršena krivična djela nasilja u porodici pokazuju da su kazne neprimjereno blage, imajući u vidu društvenu opasnost djela, međunarodne standarde iz ove oblasti, zapriječenu kaznu i druge okolnosti pod kojima je nasilje izvršeno.

Kad su u pitanju uvjetne osude, a naročito one za koje je vrijeme provjere određeno na kratak period, kao i novčane kazne, diskutabilno je da li se njima uopšte može ostvariti svrha kažnjavanja, kako opća tako i generalna prevencija, *tj da izrečena sankcija utiče na učinitelja i ostale da ubuduće ne čini krivična djela, kao i da utiče na svijest građana o pogibelnosti krivičnih djela i o pravednosti kažnjavanja učinitelja.*

Imajući u vidu rezultate istraživanja posebno u pogledu krivičnogpravnog sankcioniranja počinitelja krivičnog djela nasilja u porodici, u cilju unapređenja stanja u ovoj oblasti i stvaranja uslova za adekvatniju kaznenu sudsku politiku kažnjavanja, neophodno je da sudije prije izricanja uvjetne osude sa naročitom pažnjom procijene da li je izricanje izricanje takve mjere upozorenja u skladu sa svrhom kažnjavanja, odnosno da li će izricanjem takve krivične sankcije biti ispunjeni zahtjevi generalne i specijalne prevencije. Takođe, neophodno je da se sudovi više fokusiraju na izricanje zaštitnih mjera, koje bi bile usmjerene na otklanjanje uzroka nasilja i resocijalizaciju učinitelja, jer nedostatak korištenja mjera zaštitnog nadzora i mjera sigurnosti, ukazuje da je kaznena politika sudova usmjerena primarno na represivnu, a ne na protektivnu svrhu kažnjavanja počinitelja nasilja. Na ovaj način bi se stvorili kvalitetniji uslovi za izricanje adekvatnijih krivičnih sankcija počiniteljima krivičnih djela nasilja u porodici, čime bi krivičnogpravno sankcioniranje izvršilaca ovih krivičnih djela bilo u skladu sa prirodom i težinom ovih krivičnih djela, a time i sa svrhom krivičnih sankcija.

LITERATURA

1. Babić, M., et. al., (2005.), *Komentari Krivičnih/Kaznenih zakona u Bosni i Hercegovini, Knjiga 1-2*, Savjet/Vijeće Evrope i Evropska komisija, Sarajevo, 1619.
2. Babić, M., Marković, I., (2018), *Krivično pravo, posebni dio*, peto izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Banja Luka, 153.
3. Babić, M., Marković, I., (2013), *Krivično pravo, posebni dio*, četvrti izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Banja Luka, 177.
4. Brewster, M., „*Domestic Violence Theories, Research and Practice Implications*“, sadržano u Zborniku: Roberts, A., *Handbook of Domestic Violence Interventions Strategies: Policies, Programs and Legal Remedies*, 2002, 24., Oxford.
5. Bosković, D., „*Etiološka obilježja nasilja u porodici*“, Bezbjednost, Građani, Policija, Banja Luka, 1/2009, 200.
6. Bubalo, T., Pivić, N., (2014), *Krivično procesno pravo, Posebni dio*, Pravni fakultet Univerziteta u Zenici, 207-214.
7. Đorđević, Đ., „*Krivičnopravna zaštita od nasilja u porodici*“, Zbornik radova „Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvena reakcija“, Tom 1., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zajdel“ Beograd, 2014, 66.
8. Hamel, J., Nicholls, T., „*Family Interventions in Domestic Violence*“, New York, 2007, 4-5.
9. Ilić I., „*Praksa Evropskog suda za ljudska prava u slučajevima nasilja u porodici*“, Zbornik radova „Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvena reakcija“, Tom 2., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zajdel“ Beograd, 2014, 383-384.
10. Johnson J., A child-centered approach to high conflict and domestic violence families, *Differential assesment and interventions*. J Fam Stud, 2006, str.15-36,
11. Kondor-Langer, M., „*Obiteljska ubojstva: ranije delinkventno ponašanje i tijekom kaznenog postupka*“ Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 22, br. 1/2015,
12. Konstantinović-Vilić, S., Petrušić, N., „*Stavovi o nasilju u porodici, Društvena svest, ljudska prava i aktivizam građana u Južnoj i Istočnoj Srbiji*“, Odbor za građansku inicijativu, Niš, 2005, str.136-140.

13. Lazarević, LJ., (2006), *Komentar Krivičnog zakonika Srbije*, Savremena administracija, Beograd, 2006, 390,
14. Levinson, D., *Family Violence in Cross-Cultural Perspective*, Newbury Park, Calif Sage, 1989, str.45,
15. Lukić, M., Jovanović, S., „*Drugo je porodica: Nasilje u porodici – nasilje u prisustvu vlasti*“, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, 2001, 19-20.
16. Mamula, M., *Nasilje prepoznaj i spriječi*, proživljeno iskustvo žena u teoriji i praksi, (2013), Udruženje „Žene ženama“, Sarajevo, 53,
17. Marković, I., „*Primjena odredbe o nasilju u porodici u Republici Srpskoj*“, Temida br. 2, 2003, str .54),
18. Milivojević, S., „Odgovor savremenih pravnih sistema na nasilje u porodici- uporednopravna analiza rešenja nekih evropskih zemalja i države Njujork, SAD“, Temida, Beograd, 2/03, 73.
19. Milić, A., Krunić, S., Milinović, J., (2010), *Sprečavanje i suzbijanje nasilja u porodici u Republici Srpskoj*, Priručnik za postupanje subjekata zaštite“, drugo dopunjeno izdanje, Gender centar- Centar za jednakost i ravnopravnost polova Vlade Republike Srpske, Banja Luka.
20. Nikolić- Ristanović, V., Dokmanović, M., (2006), *Međunarodni standardi o nasilju u porodici i njihova primjena na Zapadnom Balkanu*, Izdavačko-grafičko preduzeće „Prometej“, Beograd.
21. Petrušić, N., Kostadinović-Vilić, S., „*Porodičnopravna zaštita od nasilja u porodici i pravosudnoj praksi u Srbiji*“, Beograd 2010, Ženski istraživački Centar“, str. 7-8,12.
22. Sesar, D., Dodaj, A., „Čimbenici rizika za nasilje u partnerskim vezama“, *Socijalna psihijatrija*, vol. 42, 2014, 163.
23. Škulić, M., „*Nasilje u porodici- neki problemi zakonske inkriminacije i sudske prakse*“, Zbornik radova „Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvena reakcija“, Tom 2., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zajdel“ Beograd, 2014, 38-42.
24. Spasojević, A., „*Posledice nasilja nad ženama i sekundarna viktimizacija*“, Zbornik radova „Nasilje u Srbiji – uzroci, oblici, posledice i društvena reakcija“, Tom 2., Kriminalističko-policijska akademija Fondacija „Hans Zajdel“ Beograd, 2014, 383-384.
25. Summers, R., et.al., „*Domestic Violence: A Global View*“, Connecticut – London, 2002, 170.

26. Tomić, Z., (2005), *Krivično pravo II, Posebni dio*, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 141.
27. Vešović, M., „*Nasilje u partnerskim odnosima i porodici u krivičnom zakonodavstvu Srbije*“, Srpsko udruženje za krivičnopravnu teoriju i praksu, Institut za kriminologiju i krivično pravo, Beograd, 2-3/2015,
28. Vlašković, V., „*O dve karakteristike usluge iz domena pravne zaštite od porodičnog nasilja u engleskom i austrijskom pravu*“, sadržano u: Zbornik M., Mićović., XXI vek- vek usluga i uslužnog prava, Kragujevac, 2103,
29. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH“, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04,18/05, 42/10 i 42/11, 59/14, 76/14. i 46/16).
30. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH broj 31/14).
31. Zakon o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini (Službeni glasnik BiH“, broj 32/10).
32. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (Službene novine Federacije BiH“, br. 22/05 i 51/06 i 28/13).
33. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH“, broj: 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06,27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 i 59/14)

THE CRIMINAL OFFENSE OF VIOLENCE IN FAMILY IN PRACTICE OF MUNICIPAL COURTS OF TUZLA CANTON

Mr. Muhamed Tulumović

President of the Municipal Court in Tuzla and

Ph.D. student of Law Faculty, University of Tuzla

The Violence is an extremely complex and specific form of crime and a serious problem in many contemporary societies. Although the family is a sphere of security, love and support, it is the conduct of violence in contradiction with its key function. The article deals with the conceptual definition of violence, with an emphasis on normative regulation in domestic criminal legislation in the Federation of Bosnia and Herzegovina, along with the analysis of the judicial sanctioning of perpetrators of domestic violence in the practice of the municipal courts of the Tuzla Canton. The investigation has shown that in a much larger number of cases, the courts pronounce conditional convictions to those who committed violence rather than prison sentences, that the imprisonment sentences for suspended sentences are pronounced in the shortest duration, while the time of checking is determined in the lowest period. All this shows that the existing judicial punishment policy for this type of criminal offense is not adequate and the same is not achieved either special or general prevention. The analysis showed that violence against women is the most frequent of all forms of violence, while the most common physical violence is the type of violence. In order to prosecute criminal sanctions in cases of domestic violence and more adequate protection of victims of violence, it is necessary to pay greater attention to the purpose of punishment and to meeting the conditions of special and general prevention.

Key words: domestic violence, normative regulation of violence, types and forms of violence, case law,